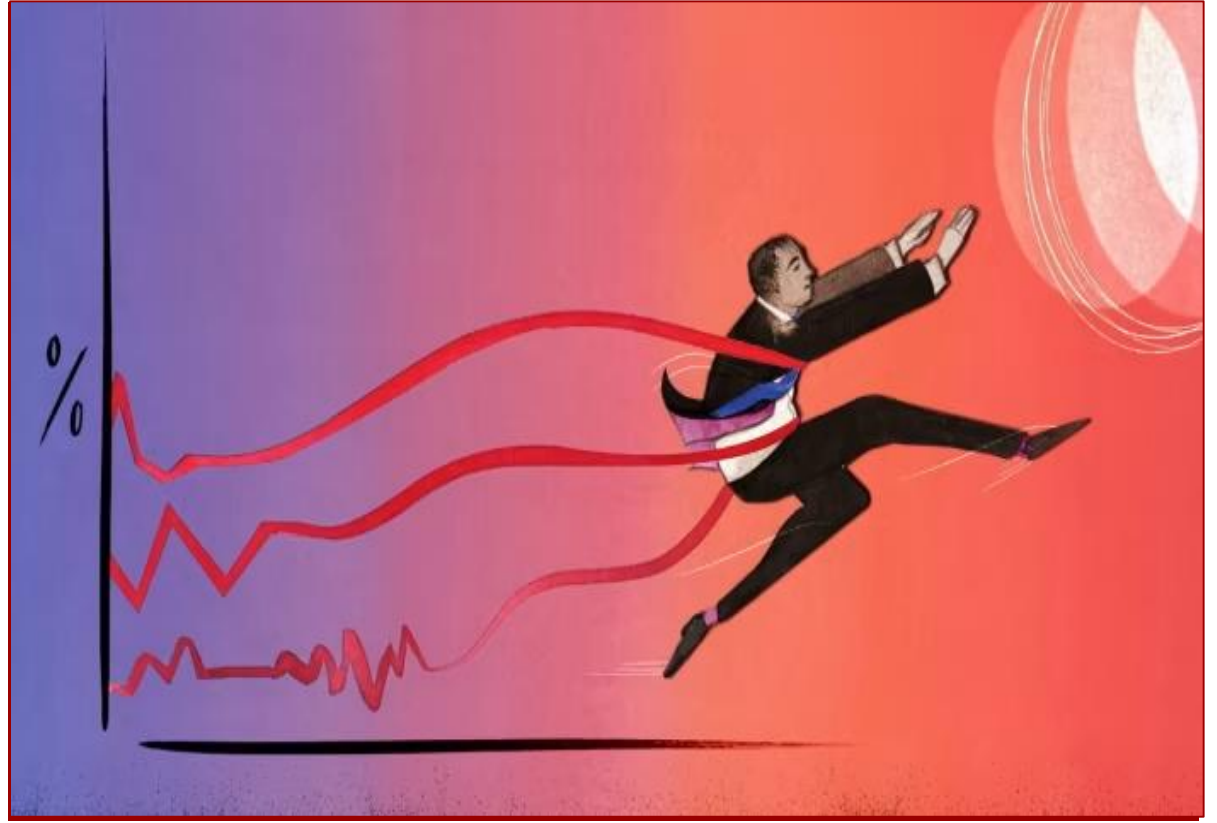

Burcu Kösem
EKONOMİ - FINANS - SEKTÖR
PROFESYONELİ

HAFTALIK EKONOMİ BÜLTENİ

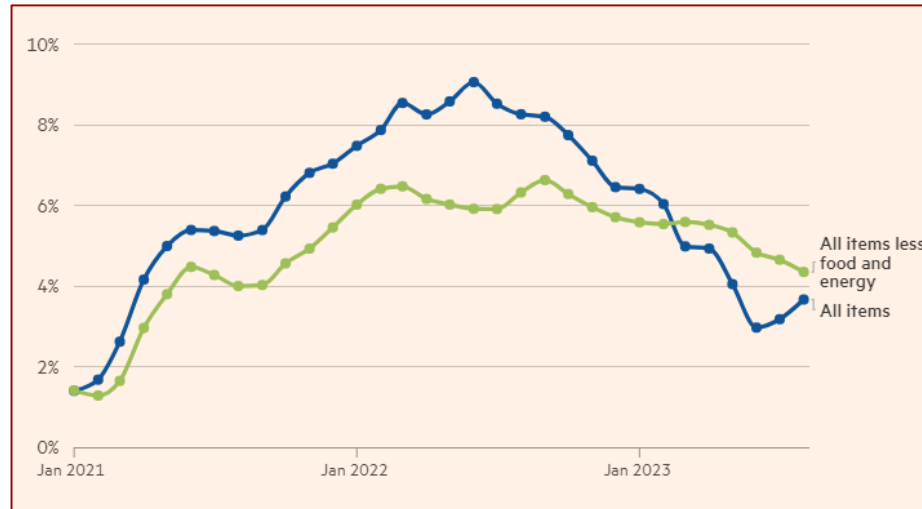
15 Eylül / 2023

Bu rapor; Dünya ve Türkiye ekonomisindeki g¼ncel gelişmeleri, g¼venilir kaynaklardan elde edilen veriler ile yansıtmaaya y¼nelik olarak, hazırlanmıştır. Herhangi bir yatırım tavsiyesi i¼ermez.

ABD enflasyonu beklenenden fazla geldi

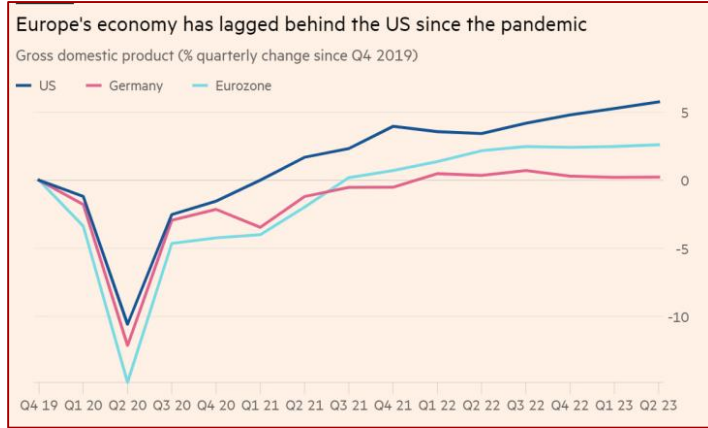
- ❑ ABD’de bu hafta gelen enflasyon verisine göre Ağustos ayında tüketici fiyatları bir önceki yıla göre yüzde 3,7 arttı. Beklenti ise yıllık artışın yüzde 3,6 olması yönündeydi.
- ❑ Çekirdek enflasyon da aylık yüzde 0,3 ile 6 ayda ilk kez ivmelendi. Yıllık artış yüzde 4,3 oldu.
- ❑ Nationwide Life Insurance Co. Kıdemli Ekonomisti Kathy Bostjancic çekirdek enflasyon rakamının hayal kırıklığı yarattığını belirterek “Bu durum Fed için şahin bir alarm ve Kasım veya Aralık’ta faiz artışının mümkün olabileceğini gösteriyor” değerlendirmesini yaptı.
- ❑ Başkan Jerome Powell Ağustos sonunda gerçekleşen Jackson Hole Sempozyumunda enflasyonun hala çok yüksek olduğunu ve gerekirse daha fazla artış olabileceği mesajını vermişti.
- ❑ Ağustos verilerindeki bir başka endişe kaynağı da, enerji, gıda ve konutla ilgili maliyetler çıkarıldıktan sonra çekirdek fiyatları ölçen temel enflasyonun yakından izlenen bir ölçüsü olan "konut öncesi çekirdek enflasyon"dan kaynaklandı. Geçen yıl Fed başkanı Jay Powell, işgücü piyasasındaki değişiklikleri yakaladığı göz önüne alındığında, bu göstergenin "çekirdek enflasyonun gelecekteki gelişimini anlamak için en önemli kategori olabileceğini" söyledi.

Fosil enerjide sonun başlangıcı 2030'u işaret ediyor

- ❑ Son haftalarda S. Arabistan ve Rusya'nın arz kısıntılarını yıl sonuna kadar uzatacak olmaları, petrol fiyatlarında yukarı yönlü ivme yarattı.
- ❑ Petrol fiyatları, IEA (Uluslararası Enerji Ajansı) tarafından arz kısıntılarının uzaması nedeniyle 2023 yıl sonunda arzda günlük 3 milyon kadarlık bir kıtlık oluşturacağı noktasındaki açıklamasıyla yükseliş trendine girmiş olsa da çeşitli raporlarda 100 dolara kadar geleceği yönünde tahminler hakim.
- ❑ Fosil yakıt, hem oluşturduğu karbon kirliliği hem de arz bağımlılığı nedeniyle AB'nin 1970'lerden bu yana başlatmış olduğu bir tür ekonomipolitik haline gelmiş yeşil dönüşümü gerekli kılmaktadır.
- ❑ Ancak Rusya Ukrayna savaşıyla ortaya çıkan arz kaynaklı krizlerin küresel düzlemde oluşturduğu yüksek enflasyonist eğilim ve bunu bertaraf etme çabaları (sıkı para politikası) da bir taraftan hızlanan enerji dönüşümü üzerindeki yatırımlara aşağı yönlü baskı yaratmaktadır.
- ❑ Tüm bunların birleşimi, mevcut jeopolitik ortamda yeşil dönüşümün 2030 yılından önce petrol, doğalgaz ve kömürde zirveye ulaşacağı ancak o tarihten sonra da zirveden düşüşlere geçişini IEA'ya göre gerekli kılıyor.
- ❑ Esas olarak OECD tarafından finanse edilen IEA, geçen yıl toplam fosil yakıt talebinin 2030 civarında zirveye ulaşabileceğini söylemişti . Ancak yenilenebilir teknolojilerin yaygınlaşmasının son 12 ayda hızlanması nedeniyle artık öngörülerini öne çıkardı.

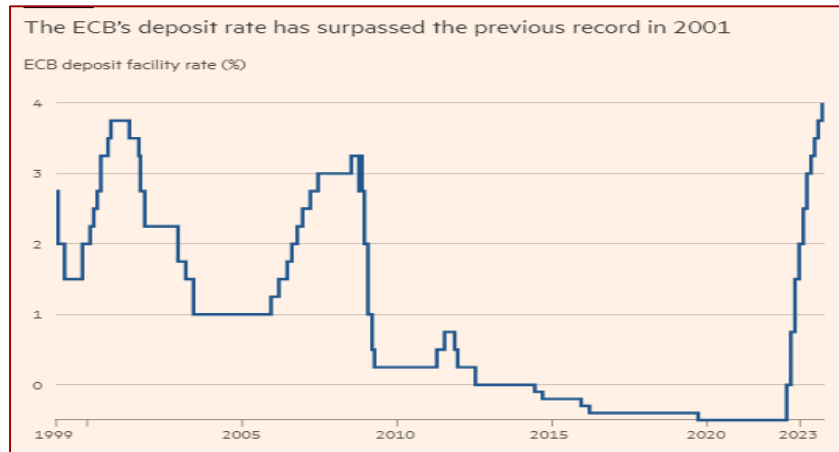
Pandemiden bu yana Avrupa, ABD'ye yetişemiyor!

- ❑ Bu haftanın önemli küresel gelişmelerinden biri de durgunluk emareleri gösteren Avrupa'nın , Euro Bölgesi'nin faiz kararıydı.
- ❑ Ancak bu veri açıklanmadan önce hafta başı Avrupa Komisyonu'nun büyüme ve enflasyon tahminleri geldi.
- ❑ Avrupa Komisyonu'nun büyüme tahminlerini düşüren ve enflasyonun devam edeceğine işaret eden rakamlarına göre, AB ekonomisi bu yıl sadece yüzde 0,8, 2024'te ise yüzde 1,4 büyüyecek.
- ❑ Komisyon, enflasyonun 2024'te, önceden tahmin edilenden 0,1 puan daha yüksek olan yüzde 3,2'de kalacağı konusunda uyardı.
- ❑ Avrupa Komisyonu'nun ekonomiden sorumlu üyesi Paolo Gentiloni, "AB ekonomisi bahardan bu yana ivme kaybetti" dedi. "Ekonomik aktivite ikinci çeyrekte durdu ve anket göstergeleri önümüzdeki aylarda daha da zayıflamaya işaret ediyor.« Gentiloni, ayrıca en büyük ekonomi Almanya'nın beklenenden daha fazla daralacak olmasının haliyle Avrupayı etkilediğini de ekledi.

Lagarde'in iması euroyu baskıladı

- ❑ ECB, son gün faizlerin yarıdan fazla sabit kalacağına yönelik beklentilere karşın 25 bp lık bir artış yaptı.
- ❑ Başkan Lagarde, defalarca bu artışın son olmadığını, uzunca süre enflasyonun yüksek kalacağını söylese de bu açıklamadan çok bir ifade daha çok fiyatlandı:
- ❑ ECB, Perşembe günü hamlenin "faiz oranlarının yeterince uzun bir süre sürdürüldüğü takdirde enflasyonun [yüzde 2] hedefine zamanında geri dönmesine önemli katkı sağlayacak seviyelere ulaştığı" anlamına geldiğini söyleyerek, euro bölgesi borçlanma maliyetlerinin zirveye ulaştığını ima etti.
- ❑ Bu durum da faiz artışına karşın euro/dolar paritesinin düşmesine neden oldu.
- ❑ Euro Bölgesi enflasyonu geçen yılki zirve noktası olan yüzde 10,6'dan ağustos ayında yüzde 5,3'e düşerken , petrol fiyatlarında son dönemde yaşanan toparlanma enflasyondaki düşüş sürecinin inişli çıkışlı olacağına dair endişeleri artırdı.

KKM'de zorunlu karşılık adımı

- ❑ Kur Korumalı Mevduatların zorunlu karşılık oranı vadeye göre farklılaştırıldı: KKM'nin yoğunlaştığı 6 aya kadar vadelinin zorunlu karşılık oranı 10 puan artırılarak yüzde 25'e yükseltildi.
- ❑ TL vadeli mevduata geçişi teşvik eden bir adım olarak, 6 aya kadar (6 ay dahil) vadeli Kur Korumalı Mevduatlar için zorunlu karşılık oranı yüzde 25'e çıkarıldı. 1 yıla kadar vadeli ve 1 yıl ve daha uzun vadeli olanlar için zorunlu karşılık oranı ise yüzde 5 olarak belirlendi.
- ❑ Daha önce kur korumalı hesaplarda zorunlu karşılık tesis etme yükümlülüğü tüm vadeler için yüzde 15'ti.
- ❑ Böylece piyasada oluşan TL likidite fazlası, zorunlu karşılık oran artışıyla sistemden çekilmeye devam edilecek. Aynı zamanda TL vadeli mevduatlar desteklenirken, KKM'de uzun vade öne çıkarılacak.
- ❑ Zorunlu karşılık değişikliğiyle yaklaşık 300 milyar TL likidite fazlasının piyasadan çekilmesi bekleniyor.
- ❑ Zorunlu karşılık artışının ayrıca bankaların KKM'den TL mevduata dönüşüm hedefleri konusunda daha teşvik edici olması da bekleniyor.
- ❑ TCMB Para Politikası Kurulu'nun 24 Ağustos 2023 tarihli kararıyla faiz artırımının yanı sıra parasal sıkılaştırma sürecini destekleyecek seçici kredi ve miktarsal sıkılaştırma kararlarının alınmaya devam edileceği belirtilmişti.

Reeskont kredi limiti güncellendi

- ❑ Merkez Bankası, İhracat ve Döviz Kazandırıcı Hizmetler Reeskont Kredilerine ilişkin bir düzenleme yaparak günlük limitleri 1.5 milyar liradan 3 milyar liraya yükseltti.
- ❑ Merkez Bankası'ndan yapılan açıklamada, 25 Temmuz 2023 tarihli duyuruda günlük ihracat ve döviz kazandırıcı hizmetler reeskont kredisi limitinin 300 milyon liradan 1.5 milyar liraya yükseltildiği hatırlatılarak, "Seçici kredi kullanımını ve ihracatçıların finansmana erişimini desteklemek amacıyla günlük limitin 1.5 milyar liradan 3 milyar liraya yükseltilmesine karar verilmiştir" denildi.
- ❑ Açıklamada, reeskont kredilerinin kullanılmasında KOBİ payının artırılmasına ve ihracat performansının dikkate alınmasına devam edileceği vurgulandı.
- ❑ Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, "Üç aylık bir sürede ihracatçılarımıza günlük kredi limitini 10 kat artırdık. Bu, ihracatı önceliklendirme konusunda ne kadar ciddi olduğumuzu gösteriyor. Kalıcı refah artışı için daha çok ihracat odaklı yatırım yapmamız gerekiyor. Orta vadede fiyat istikrarını sağlayarak şirketlerimizin küresel piyasalarda sermaye benzeri krediye erişimini sağlayacağız" açıklamasını yaptı.
- ❑ Merkez Bankası Başkanı Hafize Gaye Erkan, "Dezenflasyona geçiş sürecinde cari dengeye katkı sağlayan ihracatçılarımızın finansmana erişimine öncelik veriyoruz. İstihdam ve ihracattaki artışa önemli katkı sağlayan KOBİ'lerin reeskont kredilerindeki payının artmasını destekleyici uygulamalara devam edeceğiz" değerlendirmesinde bulundu.

Konut sektörüne yönelik düzenlemeler ve manzara

- ❑ Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Mehmet Özhaseki, vatandaşın konuta ulaşımını kolaylaştırmak için Hazine arazilerinin imara açılacağını söyledi.
- ❑ Bakan Özhaseki, «Şu anda Milli emlak arazilerinin hepsi bizim bakanlığımızda. Çalışmaya başladık bile. Meclis açılınca ilk iş yeni bir yasa çıkaracağız. Yasada bu hazine arazileri de yer alacak. Vatandaşın konut sorunu çözülecek.» şeklinde açıklama yaptı.
- ❑ Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Mehmet Özhaseki, "TOKİ'den konut ve iş yeri alan vatandaşlarımız, kalan borçlarını peşin ödemek isterlerse yüzde 25 oranında indirimden faydalanabilecek" dedi. Kampanya 21 Eylül'de başlayacak.
- ❑ Birkaç hafta önce yapılan bir düzenleme ile ilk defa konut alacaklar dışında kalanlara kredi koşulları zorlaştırılmıştı. OVP'ye de giren bu yaklaşım, ilk defa konut alacaklar için yeni bir kampanyanın geleceği konusundaki beklentiyi arttırdı zira BDDK'nın da bu yönde açıklaması mevcut.
- ❑ Diğer taraftan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), ağustos ayına ilişkin konut satış istatistiklerini açıkladı. Buna göre, Türkiye genelinde konut satış sayısı ağustosta geçen yılın aynı ayına kıyasla yüzde 1,1 gerileyerek 122 bin 91'e düştü. Konut satışları ocak-ağustos döneminde ise geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 15,5 azalışla 797 bin 418 olarak gerçekleşti.
- ❑ Türkiye'de değerlendirilen bu gelişmelerle kredi hacminin daralması, yabancılara mevzuatın zorlaşması ve konut fiyatlarında küresel olarak düşüşlerin de başladığı hesaba katılırsa önümüzdeki dönemlerde döviz bazında bir fiyat düşüşü beklenebilir.
- ❑ **Çünkü konut, büyük ölçüde krediye duyarlı bir sektör...**

Büyük ölçüde krediye duyarlı sektör konut ve kira açmazı

- ❑ İnsanlar genellikle hayatlarında bir kez satın aldıkları bir şey olan konuta tüm dünyada krediyle ulaşmayı tercih ediyor.
- ❑ Bu durum da kredi politikasında meydana gelen bir değişikliğin bile tümünden bir piyasaya yansımaları beraberinde getiriyor.
- ❑ ABD ve İngiltere bu argümana şimdilerde oldukça uygun bir örnek oluşturuyor.
- ❑ Her iki ülkede de yüksek enflasyon ve artan faizler piyasayı zorlasa da İngiltere’de konut fiyatları düşerken ABD’de haziran ayından itibaren konut fiyatlarında görülen artışlar pandemi dönemini bile geçti.
- ❑ Bunun nedeni İngiltere’de 25-30 yıl vadeli kredilerde 3-5 yıl sürelerle sabit faiz ödemeleri olması, ABD’de ise tüm bir kredi ömrü boyunca sabit faizle devam etmesi.
- ❑ İşte bu, ayrıntı gibi gözükken ayırım nedeniyle ABD’li ev sahipleri değişiklik yoluna gitmediğinden konut piyasasında bir katılık yaşanması ve sonuç olarak fiyatların artmasına neden oluyor.
- ❑ Bu durum aslında biraz ülkemizdeki kiralık konut fiyatlarının sürekli yükselmesine de benzetilebilir. Bizde de özellikle nüfusun yoğun olduğu büyükşehirlerde hasbel kadeer iyi bir ev sahibi bulup da yüzde 25 artışta kalabilenler evleri boşaltmayınca her ay ev kiralıklarına muazzam zam gelebiliyor.
- ❑ Konut piyasası çoğu zaman olduğu gibi şimdiki durumda da ekonominin nabzını tutmaya devam ediyor.

Haftadan kalanlar

- ❑ Merkezi Kayıt Kuruluşu'nun yayımladığı verilere göre borsada yatırımcı sayısı 7 milyon barajını aşarak yeni rekor seviyesine ulaştı.
- ❑ Avrupa Birliği (AB) Komisyonu, Rusya'dan üye ülkelere arabalarıyla gelenlerin araçlarına veya yaptırım listesine dahil kişisel eşyalarına el konulacağını açıkladı.
- ❑ Motorinin litre fiyatı 40 TL'yi aştı.
- ❑ Bankalar Birliği verilerine göre Temmuz ayında bireysel kredisini ödeyemeyenler 78 binden 96 bine çıkarken, bireysel kredi kartını ödeyemeyenler 100 binden 114 bine ulaştı.
- ❑ Avrupa Birliği, Çin'in elektrikli araçlara verdiği sübvansiyonlar ile ilgili soruşturma başlatıyor. Çin'den bir misilleme hamlesi geleceğine dair endişeler var.
- ❑ TÜİK'in sektör bilançolar istatistiklerine göre firma kârlılıkları geçen yıl rekor seviyeye ulaştı. Net satışlarını geçen yıl yüzde 112 artıran şirketlerin, kârlarındaki yıllık artış yüzde 423'ü aştı.
- ❑ Tarım ve Orman bakanlığı tarafından hazırlanan tarımsal üretimin planlamasına yönelik usul ve esasları düzenleyen yönetmelik Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girdi.
- ❑ Bütçe temmuz ayının ardından ağustos ayında da 51 milyar 270 milyon TL fazla verdi. Ağustos ayı vergi gelirleri tahsilatı geçen yılın aynı ayına göre yüzde 99,8 oranında artarak 543 milyar 183 milyon TL oldu.
- ❑ Bakan Koca, "Eris varyantı, Referans Laboratuvarımızda yapılan incelemede 9 kişide görüldü. Yurt dışı temaslı ve aynı iller." açıklaması yaptı. Borsa, bu gelişme nedeniyle haftanın son günü düşüş kaydetti.
- ❑ Asya piyasaları, Çin'in ağustos ayı aktivite verilerinin büyük ölçüde beklentileri aşmasıyla yükseldi.
- ❑ İyi Parti, 81 ilde kendi adayımızı çıkaracağız dedi. Özgür Özel ve Prof. Örsan Öymen CHP'de başkan adayı olduklarını açıkladı.
- ❑ İBB Başkanı İmamoğlu, "CHP değişirse Türkiye değişir. Türkiye'nin değişimi için yola çıkan Özgür Özel'e ve yol arkadaşlarına başarılar diliyorum." ifadelerini kullandı.

Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi, Ağustos 2023

- ❑ Tarım-ÜFE'de (2015=100), 2023 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre %3,83 artış, bir önceki yılın Aralık ayına göre %40,31 artış, bir önceki yılın aynı ayına göre %76,35 artış ve on iki aylık ortalamalara göre %97,21 artış gerçekleşti.
- ❑ Sektörlerde bir önceki aya göre, balık ve diğer balıkçılık ürünlerinde %0,30 azalış, ormancılık ürünleri ve ilgili hizmetlerde %0,20 artış ve tarım ve avcılık ürünleri ve ilgili hizmetlerde %4,03 artış gerçekleşti. Ana gruplarda bir önceki aya göre tek yıllık bitkisel ürünlerde %2,16 artış, canlı hayvanlar ve hayvansal ürünlerde %3,39 artış ve çok yıllık bitkisel ürünlerde %9,17 artış gerçekleşti.

Girişimlerde Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2023

- ❑ Araştırma sonuçlarına göre; 2007 yılında 10 ve üzeri çalışanı olan girişimlerin İnternete erişim oranı %85,4 iken bu oran 2023 yılında %96,0 oldu.
- ❑ Girişimlerin %92,4'ü 2023 yılında İnternete erişimde sabit genişbant bağlantı kullandı.
- ❑ Girişimlerin %40,2'si sosyal medya uygulamalarını kullandı. Sosyal ağlar en fazla tercih edilen sosyal medya uygulaması oldu. Web sitesine sahip girişimlerin oranı %55,9 oldu.
- ❑ E-satış yapan girişimlerin oranı %18,2 oldu.
- ❑ Girişimlerin %5,5'i yapay zeka kullandığını belirtti: Yapay zeka kullanan girişimlerin en fazla %48,4 ile görüntülere göre nesnelere veya kişileri tanımlayan yapay zeka teknolojilerini kullandıkları görüldü. Bunu, %43,7 ile farklı iş akışlarını otomatikleştiren veya karar vermeye yardımcı olan yapay zeka teknolojileri ve %41,5 ile yazılı veya sözlü dil üreten yapay zeka teknolojilerinin kullanımını takip etti.

